

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยการสร้างสรรค์นวัตกรรมของขบวนการสหกรณ์ไทย

ในช่วงเวลาของแผนพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ

ผู้วิจัย

ดร. โชคชัย สุทธาเวช

หัวหน้าโครงการและนักวิจัย

นายเกษมชาติ เหลืองปาน และ นางสาวน้ำฝน สัมดี

ผู้ช่วยนักวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

โครงการวิจัยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาถึงนวัตกรรมภายในขบวนการสหกรณ์ทั้งในเชิงประเภท และคุณลักษณะของนวัตกรรมที่เกิดขึ้น ในรอบประมาณ 10 ปี (พ.ศ. 2546- 2554) หลังจากระเบิดใช้ พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. 2542 ๒) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ด้านองค์การและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นของการพัฒนาหรือสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ของนวัตกรรมภายในขบวนการสหกรณ์ ๓) เพื่อศึกษาถึงความเกี่ยวข้องกันของแผนพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติฉบับที่หนึ่งและสองกับการพัฒนาหรือสร้างสรรค์นวัตกรรมภายในขบวนการสหกรณ์ ๔) เพื่อศึกษาถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นของนวัตกรรมภายในขบวนการสหกรณ์ ๕) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการสร้างสรรค์นวัตกรรมภายในขบวนการสหกรณ์และการนำนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ และ ๖) เพื่อแสวงหาแนวคิดและแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาและการบริหารนวัตกรรมของขบวนการสหกรณ์ในอนาคต

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยหลายวิธีผสมผสานกัน อาทิ การวิจัยเอกสาร การสำรวจความคิดเห็น สหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติต่อประเด็นนวัตกรรมในขบวนการสหกรณ์ การจัดสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ผู้นำสหกรณ์ ผู้บริหารกรมส่งเสริมสหกรณ์ และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และนักวิชาการในวงการสหกรณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมนวัตกรรม ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาและสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ผ่านมา รวมทั้งการจัดการนวัตกรรมในขบวนการสหกรณ์ในอนาคต และ การศึกษา

กรณีสหกรณ์หรือองค์การบางแห่งที่มีการสร้างสรรค์หรือส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมใน ขบวนการสหกรณ์ที่เป็นจริง อาทิ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ชุมนุมสหกรณ์ระดับชาติ คือ ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด และ ชุมนุมสหกรณ์ธนกิจ ไทย จำกัด และ สถาบัน วิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (และ ตลาดสุขใจสามพราน) และ สหกรณ์การเกษตรบ้าน ลาด จำกัด

ผลการวิจัย

๑. นวัตกรรมภายในขบวนการสหกรณ์มีทั้งในเชิงประเพณีธุรกิจ งานบุคลากร การเงินและ บัญชี การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการให้บริการแก่สมาชิก ซึ่งพบในหน่วยงานราชการ คือ กรมส่งเสริม สหกรณ์ และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สถาบันวิชาการสหกรณ์ สันนิบาตสหกรณ์แห่งชาติ ชุมนุมสหกรณ์ (อาทิ ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด และ ชุมนุมสหกรณ์ธนกิจไทย จำกัด และสหกรณ์ ขึ้นปฐมต่างๆ

๒. ปัจจัยต่างๆ ด้านองค์การและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นของการพัฒนาหรือ สร้างสรรค์ขึ้นมาของนวัตกรรมภายในขบวนการสหกรณ์นั้น พบว่าปัจจัยที่สำคัญได้แก่ความเป็นผู้นำ สหกรณ์ ความสามารถของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ และ ตามมาด้วยการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ แต่ก็พบ อุปสรรคจากกฎหมายและระเบียบที่ไม่ทันสมัย หรือมีลักษณะควบคุมสหกรณ์มากเกินไป

๓. ในความเกี่ยวข้องกันของแผนพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติฉบับที่หนึ่งและสองกับการ พัฒนาหรือสร้างสรรค์นวัตกรรมภายในขบวนการสหกรณ์นั้น พบว่าแผนพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติฉบับที่ สองเอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมขบวนการสหกรณ์มากกว่าฉบับที่หนึ่ง

๔. ประโยชน์ที่เกิดขึ้นของนวัตกรรมต่อขบวนการสหกรณ์มีในหลายด้าน ตามประเภทของ นวัตกรรม เช่น การเฝ้าระวัง การเตือนภัย และการประหยัดเวลาการจัดการการเงิน การช่วยป้องกันการทุจริต ผู้นำสหกรณ์ระดับชาติมีความรู้ความสามารถมากขึ้น ความแม่นยำในการบริการสมาชิก การประหยัดเวลา ในการทำงาน การลดการสูญเสีย การเพิ่มความพอใจจากสมาชิกในการรับบริการจากสหกรณ์ การทุ่มเทใน งานของบุคลากร การนำกำไรสู่สหกรณ์ การสามารถให้บริการสมาชิกที่ครอบคลุมความต้องการมากขึ้น เป็นต้น

๕. สำหรับปัญหาและอุปสรรคของการสร้างสรรค์นวัตกรรมภายในขบวนการสหกรณ์และ การนำนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ ปรากฏทั้งจากปัญหาด้านเงินทุน บุคลากร ระบบงาน ของสหกรณ์เอง การ สื่อสาร และปัญหาของหน่วยงานราชการ และ กฎระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวย เป็นต้น

๖. แนวคิดและแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาและการบริหารนวัตกรรมของขบวนการสหกรณ์ในอนาคต โดยในระดับแนวคิดสมควรให้ความสำคัญการสร้างสรรค้่นนวัตกรรมที่สัมพันธ์กับสภาพความเป็นศาสตร์ และการใช้ประโยชน์ของการวิจัยเข้ามาช่วย การที่สหกรณ์พึงบริหารนวัตกรรมอย่างมีวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ในระยะยาว และการร่วมมือกับสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) รวมทั้งต้องสร้างและบริหารแผนพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติกับแผนระดับรองของหน่วยงานราชการและสหกรณ์ให้สอดคล้องกัน

ส่วนในระดับแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาและการบริหารนวัตกรรมของขบวนการสหกรณ์ในอนาคต สมควรรักษาความร่วมมือของเครือข่ายต่างๆภายในขบวนการสหกรณ์ที่ได้ผลงานดี ในขณะเดียวกันเพิ่มความกระชับในความร่วมมือของบางเครือข่ายต่างๆที่อาจพัฒนาจัดตั้งเป็นองค์กรขึ้นใหม่ เพื่อเสริมสร้างนวัตกรรมเฉพาะประเด็นหรือพื้นที่หรือสาขาที่จะทำให้ผลผลิตออกมาได้ตามความต้องการมากขึ้น อาทิ การจัดตั้งสถาบันเสริมสร้างนวัตกรรมของขบวนการสหกรณ์ในภูมิภาคต่างๆ และดำเนินคู่กันไปกับการกระจายอำนาจการเมืองการปกครองและการจัดการระบบเศรษฐกิจ และคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ (คพช.) สมควรกำหนดแนวนโยบายว่าด้วยการส่งเสริมนวัตกรรมของขบวนการสหกรณ์ โดยระบุถึงเป้าหมาย แนวทาง และระบบการจูงใจและการสนับสนุนที่องค์กรกลางของสหกรณ์แห่งนี้จะเอื้ออำนวยและสามารถเป็นที่พึ่งในประเภทและระดับต่างๆของสหกรณ์ได้ รวมทั้งการเชื่อมโยงกับการเชื่อมโยงการสนับสนุนจากคณะรัฐมนตรี และการบริหารแผนพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติให้เอื้อต่อการสร้างสรรค้่นนวัตกรรม แม้ว่าในแผนจะมีได้เน้นการสร้างสรรค้่นนวัตกรรมของสหกรณ์ไว้โดยตรงก็ตาม